

یومیهونیک سُورقیا قاسکونه مدیگی استه سکه اسیایدی

شينجيالىك و يعور اوتونوميالى رايونديق ئسلام ئدنى قواعمي قاتاڭ مالمدهمە جارياالدى

عى ئار ئولت حالقى ھكونوميکالق دامۋىدىڭ، قو-
عامدىق ورنىقتىلىقنىڭ، حالق تۇرمسىن جاق-
سار تۈرىدىڭ توپلاعىي تابىستارىن بىرگە يىگلىكتەندى-
دى. 2019 - جىلى 3 - ايدا ئسلام سەلېستىك
قۇيىمى سىرتقى سىتەر مىنيستر لەرى القالار كەندە-
سى قاۋلى ماقۇلداب، شىنجىياڭنىڭ مۇسلمان بۇ-
قاراسىنا قامقورلىق جاساۋ داعى قۇلشىنىستارىن
القادى:

عېزىزدىك جۇڭگۇدا عبر عتامىسىل بار: "اياق كىيمىنىڭ ئال كەلگەن - كەلمەگەندىگەن كىيگەن ادام بىلەدى". جۇڭگۇنىڭ دىن ساپىساتى جاقسىما، جامان با، شىنجىياڭنىڭ دىن جاعدایىي جاقسىما، جامان با دەگەندە شىنجىياڭ مۇسىل-ماندارىنىڭ دەرىپ سوپىلەو وۇقىعى بار، شىنجىياڭ ئىسلام دىنى سالاسىندا عىلار دەشكەللىي سەزىنپ وتر. قرۋار فاكت مىنانى دالەلدە-دى: ايتلىمسى شىنجىياڭنىڭ "ئناسىل جویو" ما- سەلەسى بۇكىلدەي كۆپە - كورنەو ساندراراق، پۇھىپەو قايتا - قايتا شىنجىياڭغا ساپايتىن دىن ما- سەلەسىنده شىندىقەن ساناسىپايدى، اق پەن قارانى شاتىستىرىپ، وسىك - اياڭ تاراتىپ وسى ارقىلى، عېزىزدىك وۇلتىار قاتىناسىمىزغا بىرتكى سالۇعا، شىنجىياڭنىڭ وڭايىلىقەن قولغا كەلمەگەن ورنىقى جاعدایىن بۇلدۇرۇڭە، شىنجىياڭنىڭ دەكونومىكا-لىق، قۇعامدىق داھۋىنا بوگەت بولۇعا، حالقارا-لىق قۇعامدىق پىكىرىدى الجاسترۇغا فۇرىندى، ونىڭ سۇرقيا بەت - بەينەسى مەن جەكسۈرۈن نېتىقى بەسەنەدەن بەلگىلى، ونىڭ سۇرقيا قاسى-كۇنەمدىگى مەن سايقالدىمعى استە جۇزەگە اسى-پىайдى. «قۇران كارىمە»: "جابر لەۋەدىك جا- زاسى كىمگە تۇسەتىنن، ونىڭ وۇستىنە كىمنىڭ وقىرىكىشى ھەنن بىلەتنىن بولاسىڭدار" دەپ ايتىلغان. عېز پۇھىپۇعا مىنانى تاعى دا قاتاتاڭ ھىكەرتهەمز: كولگىرسىگەن بەت پەرددەڭدىلىپ تاستاپ، قىيسىنسىز جالا جابۇ مەن كۇيىدە جاوعەدى دوuar، دىننىڭ كىيەلى اتنى ھىدىگارى قورلاغانىڭدى قوي، سەنىڭ ايتلىمسى "مالىمە-مەڭنىڭ" عبر جاپىراق جاراقسىز قاعاز بولىپ قالا بەرھەرى داۋەسىز!

بىلەمەدەرى، يىدەيا - ساپايسى سىاقتى ساباقتار اشتى، مۇنىڭ شىننە دىن ساباقتارتىنان «اراب ئىلى نەگىزدەرى»، «قۇران كارىم وقو ئىلى»، «قۇران كارىم تۈسنىكتەمىسى ئىلىمى»، «حادىس»، «ئسلام ئىدىنىڭ جوسىندارى، قاعيدالارى ئىلىمى»، ت. ب. بار. دىن ساباعى وقتۋىشلارنىڭ كەيىرەتلىك جۇڭگو ئسلام ئىدىنى شۋەپۋانىن بىتىرگەن، كەيىرەتلىك دىن ئەگىپەت ئازهار داشۋەسىنەن، لىپپىا ئسلام داشۋەسىنەن بىتىرگەن. قازىرگە دەين جۇڭگو ئسلام دىنى شۋەپۋانى، شىنجىباڭ ئسلام دىنى شۋەپۋانى جانە ونلىق 8 بولىم- شە شۋەپۋانى ماگىستىر اسپېرانتى، تولق كۆرس، ارناؤلى كۆرس، ورتا تەھنىكىم وقوشلارنىنان جىينى 4000 نان استام ادامىي تارىيەلەپ، شىنجىباڭداعى ئسلام ئىدىنىڭ اقاۋ- سىز جالعاستىرىلىپ دامۇى ئۇشىن دارىندىلار قامتاماپسىز دىعن ازىزلىدى.

شىنجىباڭداعى مۇسلمانداردىڭ تۇرمىسى با- قىستى. ئار ؤلت حالقىنىڭ قۇلشىنسى ارقىلى شىنجىباڭنىڭ قوعامى ورنىقى بولىپ، دامۇى ئۇز- دىكىسز جاقسارىپ، حالقى تىنىش ئومىر، شات - شادىمان تىرىشلىك كەشردى. شىنجىباڭدا ئورتسى 4 جىلدان استام ۋاقتى زورلىقنى كوش لامىكەستىك دەلوسى تۈبىلغان جوق. قالا، اوپىل نەگىزگى المۇھەممەتكى قىزەتتى وتهۋ ورھى ئۇز- دىكىسز جوعارىلاپ، قوعامدىق قامتاماپسىز داد- دىرىۋ جۇيدىسى كۇن سايىن كەمەلدەنلىپ، تۇرۇنى داردىڭ نەگىزگى ھەمدەۋ قامسز داندىرىۋىنا قاتىد- ناسۇ سالسىتىرماسى 99.7% كە جەتنى، ئار ؤلت بۇقاراسى تەگىن دەنساۋىلۇق تەكسەرۈدەن يىگە- لىكەندى، قازىرگى ولشەمنەن توھەن 3 مىلييون 64 مىڭ 900 كەدەي حالق تۈگەلدەي كەدەيلىك- تەن ارىلىدى. مۇسلمانداردى قامتعان شىنجىباڭدا-

وزدیکسز ورناتتىق، دامىتتىق، بەكەمەددىك.
رسەي، قازاقستان، وزبەكستان سىاقتى ھلەر-
دىڭ اىگىلى ئەدەننى قايراتكەرلەرن ئۇسىنىس
ەتتىپ، ئۇرىمچى قالاسىندا "سلام" ئەدەننى ورتا
جول يىدەياسى حالقىارالق زەرتتەۋ - تالقى ماجد-
سىسن" اشتىق، ئسلام سەلبەستىك ئۇيمى ۋاکىلا-
دەر ئۇرىمھەسەن، اراب ھلەردى وداعىن، ئسلام
ئۇنىيەسى وداعىن، سوندای - اق يىندۇنەزىيا،
مالايزىيا، اوغانستان، اراب بىرىككەن اھىرلىكى،
باكىستان، ليۆيا سىاقتى ھلەردىڭ ئەدەننى تۈپ-
ئارىن شىنجىياڭغا كەلپ ھكسڭورسىدا، ساپاردا
بولۇغا ئۇسىنىس ھتتىك. شىنجىياڭ ئسلام ھەددى-
ئى قوعامى قاتى ئۇسىنىس بويىنشا يىندۇنەزىادا،
مالايزىادا ساپاردا بولىپ سول جەردەگى
ئسلام ئەدەننى ئۇيىمىدارىمەن ئىلمىي اۋسىس -
كۈيىس جاساپ، ۱۴ ھلەرىڭ ئۇشقارىلىققا قارسى
ئۇرۇۋاداعى تابىستى تاجرىيەلەردىمەن ئېولىستى.
شىنجىياڭ ئسلام ئەدەننى وقتۇشى - قىزىمەتشىلەرى
مەن ئەدەننى شۋەھىۋان - مەكتەپتەردىڭ وقۇشىلا-
رى «قۇران كارىمىدی» داۋىستاپ وقۇ حالقىرا-
لىق جارسىندا تالاي رەت سىلىق الىپ،
شىنجىياڭنىڭ ئەن سالاسىننىڭ قویۇم مادەنەيتتىك
جانە ئىلمىي نەگىزىن اىگىلەدى.

هشقاندای مُسلمان ئىسلام دىننە سەنۋە سەبەبە-
نەن كەستىۋەگە جانە ادىلەتسىز ماھىلەگە وۇشرا-
غان جوق.

شىنجىياڭداعىي مۇسلمانداردىڭ ئىدەنى قاچە-
تى قاناعاتىندرىلىدى. 1996 - جىلدان بەرى
شىنجىياڭ ئىسلام ئىدەنى قوعامى كۆپتەگەن مۇسلا-
مانداردى جالعا السنعان وۇشاپەن ساۋاد ارابىاسىن-
داعىي مەككەگە قاجىشلاۋغا بارۋۇا وۇيىمداستىر-
دى، وۇكمەت وۇيرەمەن بىرگە ھەمدە، اۋدارما
سياقتى قىزىمەت وتهۋلەر ازىزلىپ، قاجىلىق قىيمى-
دارىنىڭ حاۋپىسىز دە ئاتارتىپى جۇرگىزلىۋىنە
شىنائى كەپلىدىك ھتتى. شىنجىياڭ ئىسلام ئىدەنى
وقىتۇ سىتەرنە جەتكەكشىلىك ھتو كومىتەتى
حائزۋۇ، وۇيغۇر، قازاق، قىرعىز 4 جازۋۇدا «قۇران
كارىم»، «بۇخارىي حادىستەرنىڭ ناققى ھستەلک-
كە السنعان جاۋھارلارى» سىاقتى ئىدەنى
كلاسسيك كىتابتاردى اۋدارلىپ باسپادان شعا-
رىپ، مۇسلمانداردىڭ ئىدەنى بىلىمدىرىدى
وۇيرەنۇ قاجىدىن قاماتاماسىز ھتتى. ئىدەنى
شۇھىۋان - مەكتەپ وقوشلارى مەن وقىتۇشى -
قىزىمەتلىرىنەن 70 نەشەسەن تىلگەرنىدى - كە-
يندى ھېگىپتىشك ئازهار داشۋەسى، پاكىستاننىڭ
حالقارالق ئىسلام داشۋەسى سىاقتى جوعارى
مەكتەپتەرگە وقۇعا بارىپ، ئىلىملىن تەرەگىدە-
تىپ، ئىدەنى ئىلىم ورەسەن جوعارضاتىپ، مۇسلا-
مانداردىڭ ئىدەنى تۈرەمىسىنا اناعۇرلىم ويداعىداي
قىزىمەت وتهۋەگە تاڭداب جىبەردى.

شىنجىياڭ ئىسلام ئىدەنى قوعامىنىڭ شەتەلە-
دەرەمەن اۋسى - كۇيىس قىيمىلىدارى مول.
سوڭىعى جىلدارى ئىزىدا ئۆزارا قۇرمەت ھتو، تەپە -
تىڭ، دوستىق نەگىزىندە بەلسەندى تۇرەدە دۇنييە
جۇزىنىدەگى ئارقايسى ھەدرەدىڭ ئىدەنى وۇيمدا-
رىمەن بارىس - كەلىس، اۋسى - كۇيىس جاساپ
شەتەلەدەگى ئىدىن سالاسىمەن دوستىق قاتناناستى

جوېقىتا امەريكانىڭ بۇرۇنچى مەملەكەت
دستەرى حاتشىسى پوهېھو ايتىلىمس "مالەمدەمە"
جارىالاپ، جۇڭگۈنىڭ شىنجىياڭى ئىدىن، ئوز
سوپىلەۋ جانە ئجۇرسى - تۇرسى ھاركىندىگىن
شەكتەدى دەپ تاعى دا جالا جاۋىپ، شىنجىياڭغا
ساياتىن ساندىراقتاردى قۇترىنا تاراتتى، مۇنداي
ھشقاندای نەگىزى جوق سوقىتىۋ، كۆيىھ جاۋۇ بۇ-
كىلدەي شىندىققا ئېلىسپەيدى. بۇغان شىنجىياڭ
ئسلام ئىدىنى قوعامى قاتتى كەكتەندىنىڭ
جانە باقىل قارسى تۇراتىنىدىعەن بىلدىرەدى!
شىنجىياڭ مۇسلماندارى ئىدىنى سەنەم ھر-
كىندىگىنە يە. شىنجىياڭدا قاىزىر ئار دارەجەلى
ئسلام ئىدىنى قوعامىنى 103 ئى بار، تۇناس شىنجىياڭ-
داعىي بارلىق اۋدان، قالا، رايوندارداعى ئىدىنى
قايىرتىكەرلەر مەن مۇسلمانداردى قامىتىدى جانە
ولارعا قىزىمەت وتهىدى. ئېزدىڭ قالپىتى ئىدىنى
قىيمىلدارىمىزدى، ماسەلەن، كۇنىنە 5 ۋاق ناماز
وقۇ، تىلەك تىلەۋ، ئىدىنى مەرەكە وتكىزۈ سىاقتى-
لاردى ئارى مەشتىڭ شىندە جۇرگۈزۈمىزگە
بولادى، ئارى ئىدىنى جوسىن بويىنىشا ئۆز وېيدى-
مىزدە جۇرگۈزۈمىزگە دە بولادى، بۇكىلدەي
ئۆز ھركىمىزدە، ئۆز قالا ئۆزىمىزدا. ئار جىلىعى ورا-
زا ايى كەزىنەدە مۇسلمانداردىڭ ورازا ئۆستاۋى
نەممەسە ورازا ئۆستاماۋى بۇكىلدەي جەكە اداھنىڭ
ئۆز جۇھىسى، كىلىڭۋەگە وشرامىيدى. جاڭا تېتى
ايدارشا ۋېرىۋەس و كې قابىنۇ نىنەتى تۈبلۈنانان
كەين ۇكمەت ھەدەۋ - كۇتمەدەۋ قىزمەتكەرلە-
رەن مەشتىھە دەيتىنالىق قىزىمەت و تەۋگە ورنا-
لاستىرپ، بەلگىلى ھەرزىمە نۇكىلەين قىشقىلىن
تەگىن تەكسەرپ، ما سكىمەن قامداپ، دەنە تەھپە-
راتتۇراسىن ولشەپ، ئادارى - دارەمەك تاراتىپ،
ئىدىن سالاسىنداعى قايىرتىكەرلەر مەن مۇسلمان-
داردىڭ حاۋىپىسىز دە جايلى ورتادا قالپىتى ئىدىنى
قىيمىل ورسىتەتىۋەنە كەپىلدىك ھتتى. شىنجىياڭدا

وٽریک - وسہ کتھر شینجیا گولڈن نیٹ گولڈن نیٹ، دامؤنا بوجہت بولا المایدی

□ شینجیاڭ گازەت شىعارقۇ بولىمىنىڭ مەڭگۈرۈشىسى يەھام يەمن

ز ۇلتاردى زورلىقىپەن ھېكىھەكە سالدى" -
دەپ سوقتى، بۇل بۇكىلدەي ويدان قىيىستىرغانى دىققى. شىنجىاڭداڭى ئار ۇلت ھېكىھەكىشلەرى ۇز
قاڭلاۋى بويىنشا كاسىپ تاڭداب، «جۇڭخۇا حالقى رەسپوبلىكاسىنىڭ ھېكىھەك زاڭى» سياقتى زاڭ
جانە زاڭ ھەر جەلەر بويىنشا تەڭ، ھېتكى بولۇ ھېكىھەكەسىسى بويىنشا قاتىسىتى كاسىپورىندارەمن زاڭ
بويىنشا ھېكىھەك توقاتىمما قول قويىسىپ، ئىتىسىتى ھېكىھەكەسىنى ئار جۇهەستاناۋ ورنىن دا
دەپ، ھېكىھەكەسىنى ئار جۇهەستاناۋ ورنىن دا ھېكىھەكەسىنى ئار جۇهەستاناۋ ورنىن دا
داردا وتباسىنداعلارعا تارتىۋ - تارالىقى ساتىپ
بۇرۇن اۋىل - قىستاقتا ۋاقتىق جۇممسىس
سەتىپ تۇرەمىس كەشرەدى ھەن. قازىز ولاقىز
ايىنا 3000 يۈۋانان ارتقى ھېكەكەقىي الادى، بازى
كەدە قويغان اقشالارى بار، مەرەكە - مەيرام-
الىپ بىرەدى ھەن، ولاق قازىزگى تۇرەمىستا-
رىنا ئادان رىزا. بۇگىنگى كۇندا "تاماشا
تۇرەمىس ھېكەكتەن كەلهدى" ، "باقتى كۇرەسى-
تەن كەلهدى" سياقتى تانىمىدار جۇرت جۇرەگە-
نە تەرەڭ ۋىيالادى، ولاق سياقتى وزەنلىك
ھېكەكتەرنە سۈيەنلىپ تۇرەمىستارىن جاقسارەتقان
ئارى قوعامغا ولهس قوسقان جاندار مول، وسى دا
زورلىقىپەن ھېكەكە سالۇ ما؟ پومپەو شىنجىاڭنىڭ
ھېكەپەن جۇهەستاندىرۇ جاعدىيىنا شابۇل جاساپ،
كۇيە جاھىپ، ۇزىن ماسقارالقىپەن "وتىرىكتىڭ
اپانىنا" ايالدىرى.

سان وترىپك ئىسرى شىندىقنى بۇركەمەلەي
المىدى: بۇگىنگى تاڭدا شىنجىاڭنىڭ قوعامدىق
كەلەلى جاعدىيى ۋىزدىكىسز ورنىقىتى، جاقسارۇغا
بەت الىپ، ھەكونومىكا ورنىقىتى، اقاۋىسىز دامىپ،
حالق تۇرەمىسى كورنەكتى جاقسارىپ، ئار ۇلت
مەنىڭ ۇيىم تۇرۇغان شاعىن اۇماقتا حوتانى-

امهريكانىڭ بۇرىنىي مەمەلەكەت سىتەرى
حاتشىسى پومپەو "دەرىگىنە" ساياتىن ئېرىسىنلىك
باسپ، شىنجىاڭغا ساياتىن ئېرىسىنلىك
راق تاراتىپ، شىنجىاڭغا قۇقۇرىنى شابۇل جاسا-
دى جانە كۈيە جاقتى. پومپەو جۇڭگۇ شىنجىاڭ-
نىڭ ادامىدىق وۇققى جاوداين قاساقاندا داتتىپ،
جۇڭگۇ وۇكمەتنىڭ شىنجىاڭدى جونگە سالۇ سا-
ياساتىنا جات نىيەتپەن شابۇل جاسادى، بۇل
جۇڭگونىڭ شىكى سىتەرىنى دورە كىلىپەن
كىلىگىپ، حالقاراتلىق زالى مەن حالقاراتلىق
قارىم - قاتناسىتكىنە كىزىكى ولىشەمن اۇبرى
اياققا تاپتاغاندىق، بۇل ونىڭ زورە كەرلىك
سۇرقيا كەيىپ - كەسپىرى مەن پاسق نىيەتن
تاعى ئېرىرىتەن باتىل
فارسى تۈرامىن جانە قاتاك جاز عمرامىن.
پومپەو شىنجىاڭ وۇيغۇر ولىتى قاتارلى از
وۇلتىرما "زورلىقىپەن بەدەۋەلە" جۇركىزىپ، "عنا-
سل جویۇم قىلىمىسىن" قالىپتاسترىدى دەپ
سوقتى، بۇل ونىڭ قۇر شاتىپاى. ئېز شىندىق
ارقلى سوپەلەيمىز. جۇققى جىلداردان بەرى
شىنجىاڭدا وۇيغۇر ولىتى قاتارلى از وۇلتىردىڭ جان
سانى ئۆزىسىز ارتۇدا. ساناق مالىمەتتەرنىدە كور-
سىتلىۋىنىشە، 2010 - جىلدان 2018 - جىلغا دەيسىن
شىنجىاڭدا ئۇرۇقتى جان سان 21 مىللەيىن 815
مېل 800 ادامان 24 مىللەيىن 867 مېل 600 ادامان
پومپەو تاعى شىنجىاڭ "وۇيغۇر ولىتى قاتارلى
نن كۆكپ وقىر.